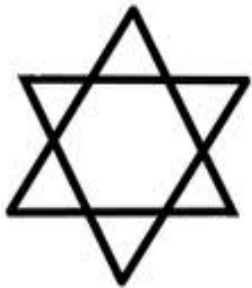

JUDENDOMEN

Äldsta monoteistiska religionen

Moderreligionen till kristendom och islam

JUDENDOMEN

Det finns ungefär 17 miljoner judar i världen. I Sverige bor det ungefär 20 000 judar.

- Gud valde judarna till sitt eget folk.
- **Abraham**, är stamfadern som levde för 4000 år. Gud uppenbarar sig och lovar Abraham ett land – **Kanan**(Israel)Dit flyttade Abraham och hans släkt.
- Abraham får två söner Ismael och Isak.
- Gud vill testa Abraham tro;

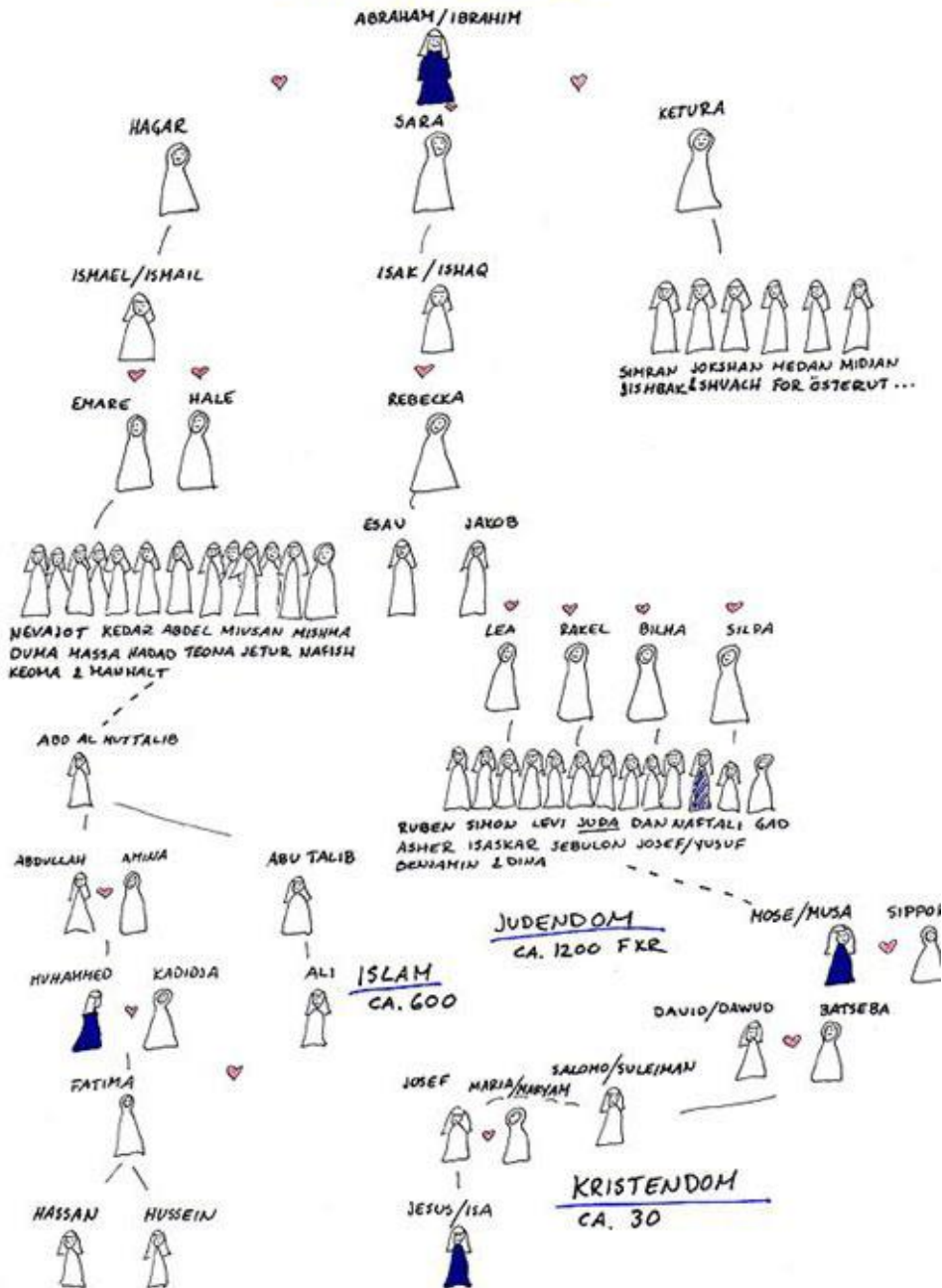
"En tid därefter satte Gud Abraham på prov. Han sade till honom: 'Abraham!' Han svarade: 'Ja, här är jag.' Då sade han: 'Tag din son Isak, och gå till Moria land och offra honom där som brännoffer på ett berg som jag skall visa dig" (1 Mos 22:1-2)

- *...band han sin son Isak och lade honom på altaret ovanpå veden. Och Abraham räckte ut handen och tog kniven för att slakta sin son.
Då ropade Herrens ängel till honom från himlen: 'Abraham! Abraham!' Han svarade: 'Här är jag.' Då sade han: 'Lyft inte din hand mot pojken och gör honom ingenting. Nu vet jag att du fruktar Gud...' (1 Mos 22:9-12)*
- Gud hade aldrig tänkt låta Abraham ta sin sons liv. Han ville bara testa Abrahams vilja att lita på Gud, att tro på honom och följa hans befallningar.
- När Abraham dör 175 år gammal, tar Isak över.
- Isak får sonen Jakob (även kallad Israel) får 12 söner vilka utgör Israel 12 ursprungsstammar.
- En av Jakobs tolv söner är Josef som är den mest kända av dem. Han var framgångsrik och alla såg upp till honom.
- Faraon i Egypten var dock orolig för att Hebrererna blev för många och skulle hota hans tron. Faraon gjorde då dem till slavar.

ABRAHAM'S SLÄKTTRÄD

MOSE

- Mose levde ca 1200 f.Kr. (ca 3000 år sedan)
- Adopterad son till Faraon av Egypten.(Moses i vassen)
- Faraon dör och Moses styvbror Ramses blir ny farao.
- Moses får reda på att han är Hebré precis som slavfolket.
- Mose ber Ramses att släppa fri hans folk.
- Gud talar till Moses och hjälper honom.(Brinnande busken)
- Gud visar sin vrede. Egyptens 10 plågor.

- Moses hjälper judarna ut ur Egypten, efter många år av slaveri.
- Gud talar med Moses om vilka regler människorna ska följa. (de 10 budorden av gud).
- Judarna måste lyda Gud och de måste följa hans vilja mycket noga.
- Moses berättar reglerna för sitt folk.
- Gud har lovat judarna att de ska få landet Kanan(Israel), om de kan följa guds regler. Därför är Israel mycket viktigt för judarna.

DE TIO JUDISKA BUDORDEN

1. Tro på Gud
2. Förbud mot otillbörlig tillbedjan – inte missbruka Guds ord
3. Förbud mot att ingå eder (alltid tala sanning)
4. Att högtidlighålla helgade dagar – dessa dagar skall man inte arbeta.
5. Respekt för föräldrar och lärare
6. Förbud mot mord
7. Förbud mot äktenskapsbrott (man får inte skilja sig)
8. Förbud mot stöld
9. Förbud mot falskt vittnesbörd (man får inte ljuga)
10. Förbud mot girighet (man ska vara nöjd med det man har & inte be om mer)

De fem första buden (från den första av de två budtavlorna) ses som skyldigheter mot Gud och de fem sista buden är skyldigheter mot andra människor. Om man hamnar i en situation där man tvingas välja mellan två kategorier bör man välja att följa buden mot andra människor.

TROSBEKÄNNELSEN

"Hör, Israel! Herren är vår Gud, Herren är en. Du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta, med hela din själ och med all din kraft. Dessa ord som jag i dag ger dig ska du lägga på hjärtat. Du skall inpränta dem i dina barn och tala om dem när du sitter i ditt hus och när du är ute och går, när du lägger dig och när du stiger upp. Du skall binda dem som ett tecken kring din arm, och de skall vara ett kännemärke på din panna. Du skall skriva dem på dina dörrposter och i dina stadsportar."

TRON

- Judarna tror på en gud, men utav respekt uttalar man inte hans namn.
- Judarna väntar på att Messias ska komma till dem. (någon annan än Jesus)
- När Messias kommer blir det fred på jorden.
- Messias betyder frälsare. (frälsa betyder att rädda).
- Messias ska rädda människorna från ondskan i världen.
- Judarna tror att de kommer till paradiset när de dör. I paradiset är allt vackert och alla mår bra.
- Om man har levt ett dåligt liv kommer man till helvetet och blir straffad av djävulen.

INSTUDERINGSFRÅGOR.

1. Vem var Abraham?
2. Hur testade gud Abrahams tro på honom?
3. Abraham hade två fruar som var viktiga. Vad hette dom?
4. Dessa två kvinnor är väldigt viktiga. Varför?
5. Vad händer med Mose när han är en liten baby?
6. Var växer Mose upp?
7. Mose får redan på att han egentligen är någon annan än den han trot. Vem är han egentligen?
8. Mose möter gud. På vilket sätt gör han det?
9. Gud säger att han ska hjälpa Mose. Vad gör gud?
10. Vad är uttåget(utvandringen) ur Egypten?
11. Mose får regler av gud. Vad kallas dom?

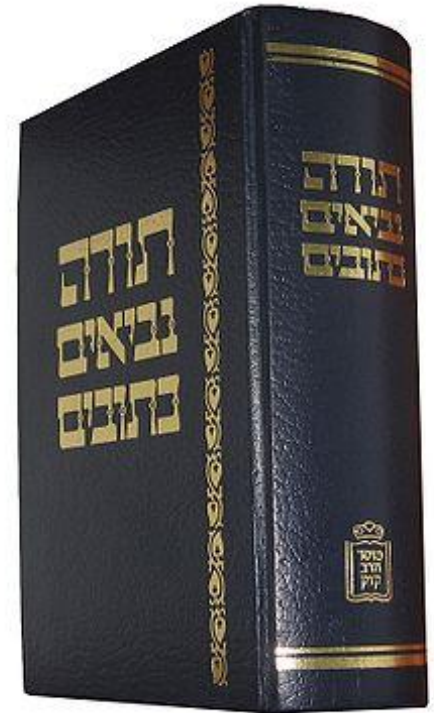

HELIG SKRIFT

- Judendomens heliga skrift kallas "Tanakh"
- Samma som kristnas "Gamla testamente"

- Består av:
 1. Moseböckerna (Toran –lagen)
 2. Profeterna (Neviim)
 3. Skrifterna (Ketuvim)

- Även "Talmud" är en viktig bok. Den innehåller tolkningar av reglerna. Hur man ska leva och hur man ska vara mot varandra. Den är på ca. 6200 sidor

JUDARNAS KYRKA - SYNAGOGAN

- **Synagoga** – här håller judarna sina gudstjänster.
- Ordet **synagoga** betyder **samlingsplats**.
- Personen som **leder gudstjänsten** kallas **kantor**. Kantorn leder gudstjänsten med sång och med läsning ur en del av den **judiska bibeln, Torah**.
- Texterna i Torah är exakt samma texter som finns i den första delen av den kristna kallad "Moseböckerna". Skapelseberättelsen (hur jorden skapas) ser därför likadan ut för kristendomen och judendomen.
- **Rabbinen** är den som talar i synagogan och förklarar den judiska tron. Rabbinen är **ledaren i synagogan**.

JUDISKA HÖGTIDER

- **Judisk påsk – Pesach**

Firas på våren i mars eller april. Firas för att minnas när judarna flydde slaveriet i Egypten.

Firandet varar i 8 dagar och man firar med familj och nära vänner.

- **Nyår – Rosh Hashana**

Firas i september eller oktober. Firas för att minnas att Gud skapade världen och att varje år är en chans att starta på nytt och göra bättre saker än året innan. Firandet pågår i 10 dagar.

- **Försoningsdagen – Jom Kippur**

Sista dagen på nyårsfirandet. Många judar fastar hela denna dagen. Denna dag ska människor försonas med Gud och få förlåtelse av Gud. För att få förlåtelse från Gud måste du först bli sams med dem man blivit osams med.

- **Tempelinvigningsfesten – Chanukka**

Firas i november eller december. Varje kväll i 8 dagar samlas familjen för att tända ett ljus. Firas för att minnas att judarna tog tillbaka ett tempel som ockuperats av grekerna.

JUDISKA CEREMONIER...

- Från barn till vuxen – **Pojkar 13 år, Flickor 12 år**
De måste börja ta ansvar för vad de gör och vad som är rätt och fel.
- De går en kurs i synagogan där de får lära sig om judisk tro och att läsa den judiska bibeln på hebreiska.
- Kursen avslutas med en ceremoni som för **pojkena** kallas **Bar Mitzva**, och för **flickorna** kallas **Bat Mitzva**.

- **Bröllop** – brudparet står under ett fyrkantigt tygstycke.
- Hörnorna på tyget representerar de fyra väderstrecken och symboliserar att äktenskapet är viktigt.
- Bruden får inte bära några smycken, alla människor är lika inför
- Gud och man får inte skryta med rikedom.
- Brudgummen ger bruden en ring som sätts på högra handens pekfinger.
- Ceremonin avslutas med att brudgummen krossar ett vinglas med sin högra fot.
- Detta ska symbolisera att livet inte alltid är lätt och att lyckan kan gå sönder.
- Ringen flyttas sedan av mannen över till brudens vänstra ringfinger.

...FLER JUDISKA CEREMONIER

Begravning.

- Begravningen av den döda ska ske så fort som möjligt.
- Rabbinen eller kantorn berättar om allt det fina som hänt i människans liv.
- Kroppen läggs i en enkel träkista.
- Vid graven och på kistan lägger de sörjande stenar och ibland blommor.
- Det gör man för att visa att personen som ligger begravd är död men är inte bortglömd.

VEM ÄR JUDE?

- Jude är den som är född av en judisk mor eller den som konverterat (bytt från en annan religion) till judendomen.
- Judar tror på en Gud – Gud heter Jahve på hebreiska. Många som tillhör judendomen uttalar aldrig Guds namn för de har så stor respekt för Gud, säger istället Herren.
- Enligt judendomen ska människan hjälpa Gud att skapa en fin värld.
- Judar väntar på en kung, Messias som ska skapa fred på och lycka på jorden. Vissa menar att Messias inte är en person utan en tid på jorden då fred och godhet skall segra.
- Som jude ska du leva efter de tio budorden.

TYPISKA JUDISKA KLÄDESPLAGG

- **Kippa** – män och pojkar bär kippa.

I gamla judiska texter står det att män och pojkar ska **täcka huvudet för att visa respekt mot Gud**. Vissa använder kippa varje dag, andra bara vid speciella tillfällen.

- **Tallit** - Bönesjal
- **Doily** – Motsvarande kvinnlig variant av kippa.
- **Rekel** – är en sorts rock som männen i den ortodoxa judendomen bär.

JUDISK MAT

- De judar som följer sin religion noga äter bara mat som är **kosher**.
- Kosher innebär mat som är tillåten exempelvis ko, får, rådjur. Fisk som har fjäll, grönsaker och frukt.
- Man får inte blanda kött och mjölk. Har man ätit kött som huvudrätt kan man inte dricka mjölk till.

INSTUDERINGSFRÅGOR

1. Vad kallas judarnas heliga skrift?
2. Den är samma bok som en bok för de kristna, vilken?
3. Vad heter judarnas heliga byggnad
4. Vem är det som pratar och är ledare under en gudtjänst?
5. Nämn minst två judiska högtider?
6. I vilken ålder anses man bli man och kvinna?
7. Vad heter kursen för pojkar som ska bli män?
8. Vad heter kursen för flickor som ska bli kvinnor?
9. Beskriv kort hur ett bröllop går till?
10. Varför bär män en kippa på huvudet?
11. Vad kallas judarna mat med ett annat ord?

OLIKA JUDISKA GRUPPER

- **Ortodoxa judar** – de judar som **följer många regler.**
- Det finns 613 regler, de handlar om klädsel, mat, hur man firar högtider, att inte arbeta på sabbatsdagen, lördagen.
- De får inte heller leva så att andra människor måste arbeta, ex. åka buss, handla i affärer osv.
- I synagogan sitter män och kvinnor skilda åt.
- Enbart män kan vara rabbiner.
- Ortodoxa judar tycker att gamla regler måste följas, även om de är omoderna.
- Gud har gett judarna reglerna och det går inte bra för judarna om man inte följer dem.

OLIKA JUDISKA GRUPPER

- **Konservativa judar – följer vissa regler** men inte så många.
- Följer de regler som hör ihop med stora högtider och vissa regler om mat.
- Var och en bestämmer vilka regler man vill följa.
- I synagogan sitter män och kvinnor tillsammans ibland.
- Enbart män kan vara rabbiner.

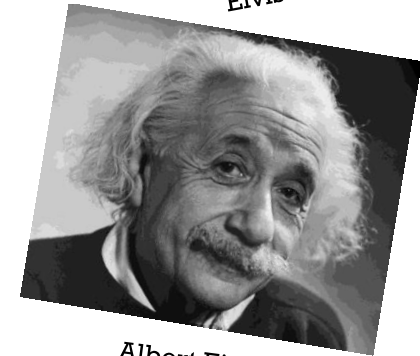

OLIKA JUDISKA GRUPPER

- **Liberala judar – följer få regler.** Bestämmer själv vilka regler de ska följa.
- Liberala judar tycker att tiderna förändras och att judendomen måste anpassa sig till det moderna samhället.
- Det viktigaste är att tro på Gud, inte att följa de regler som var anpassade till ett samhälle som fanns för länge, länge sedan.
- I synagogan sitter alltid män och kvinnor tillsammans.
- Enligt liberala judar kan både män och kvinnor vara rabbiner.

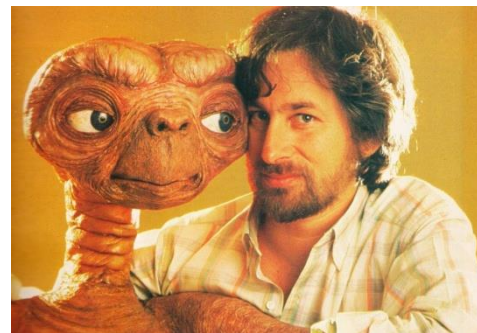
Elvis Presley

Albert Einstein

David Beckham

Steven Spielberg

DE ABRAHAMITISKARELIGIONERNA

Exempel på likheter mellan religionerna.

(se om du själv kan hitta egna likheter)

- Abraham är en symbol för religionernas gemensamma ursprung och han sägs vara judarna, muslimernas och de kristnas stamfader.
- Alla tre religionerna är monoteistiska, vilket betyder tron på en gud.
- Judar och kristna har samma skrift i Gamla Testamentet.
- I koranen finns Jesus med som en profet, där kallas han Isa.
- Alla har ett bönehus. Synagoga, Kyrka, Moské.
- Alla tror på Messias(frälsaren) som ska rädda oss från det onda.

